

PROTOKOL

o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica

STRANKE OVOG PROTOKOLA,

PREPOZNAJUĆI važnost uključivanja pitanja okoliša, uključujući zdravlje, u izradu i donošenje planova i programa i, u mjeri u kojoj je to prikladno, politike i zakonodavstva,

OBVEZUJUĆI SE na promicanje održivog razvoja i stoga se temeljeći na zaključcima Konferencije Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju (Rio de Janeiro, Brazil, 1992.), a posebno na načelima 4. i 10. Deklaracije iz Rija o okolišu i razvoju i Agende 21, kao i na ishodu treće Ministarske konferencije o okolišu i zdravlju (London, 1999.) i Svjetskog sastanka na vrhu o održivom razvoju (Johannesburg, Južna Afrika, 2002.),

IMAJUĆI NA UMU Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica, sastavljenu u Espoou, Finska, 25. veljače 1991. i odluku II/9 njezinih stranaka donesenu u Sofiji 26. i 27. veljače 2001. o izradi pravno obvezujućeg protokola o strateškoj procjeni okoliša,

PREPOZNAJUĆI kako bi strateška procjena utjecaja na okoliš trebala imati važnu ulogu u izradi i donošenju planova, programa i, u mjeri u kojoj je to prikladno, politika i zakonodavstva, te kako će šira primjena načela procjene utjecaja na okoliš za planove, programe, politike i zakonodavstvo dodatno ojačati sustavnu analizu njihovih značajnih utjecaja na okoliš,

POTVRĐUJUĆI Konvenciju o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, sastavljenu u Aarhusu, Danska, 25. lipnja 1998. i obraćajući pažnju na odgovarajuće stavke Deklaracije iz Luce, usvojene na prvom sastanku njezinih stranaka,

SVJESNE, stoga, važnosti osiguranja sudjelovanja javnosti u strateškoj procjeni okoliša,

POTVRĐUJUĆI koristi po zdravlje i dobrobit sadašnjih i budućih naraštaja koje će proizaći ako se vodi računa o potrebi zaštite i unapređenja zdravlja ljudi kao sastavnom dijelu strateške procjene okoliša, i prepoznajući koji u tom smislu predvodi Svjetska zdravstvena organizacija,

SVJESNE potrebe i važnosti unapređenja međunarodne suradnje u procjenjivanju prekograničnih utjecaja predloženih planova i programa, uključujući zdravlje, te u prikladnoj mjeri politike i zakonodavstva na okoliš,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

Članak 1.

Cilj

Cilj je ovog Protokola osigurati visoku razinu zaštite okoliša, uključujući zdravlje:

- (a) osiguranjem da se pitanja okoliša, uključujući zdravlje, u potpunosti uzimaju u obzir u izradi planova i programa;
- (b) pridonosenjem razmatranja zahtjeva okoliša, uključujući i zdravlja, u izradi politika i zakonodavstva;
- (c) uspostavljanjem jasnih, transparentnih i učinkovitih postupaka za stratešku procjenu okoliša;
- (d) osiguranjem sudjelovanja javnosti u strateškoj procjeni okoliša; i
- (e) uključivanjem na taj način zahtjeva okoliša, uključujući i zdravlja, u mjere i instrumente čija je namjena poticati održivi razvoj.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ovog Protokola,

1. „Konvencija” znači Konvencija o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica.
2. „Stranka” znači ugovorna stranka ovog Protokola, ako u tekstu nije utvrđeno drukčije.
3. „Stranka podrijetla” znači stranka ili stranke ovog Protokola pod čijom se nadležnošću predviđa izrada plana ili programa.
4. „Pogođena stranka” znači stranka ili stranke ovog Protokola na koje bi mogli utjecati prekogranični utjecaji plana ili programa na okoliš, uključujući zdravlje.
5. „Planovi i programi” znači planovi i programi i sve njihove izmjene koje:
 - (a) podliježu obvezi donošenja na temelju zakonodavnih, regulatornih ili administrativnih odredbi; i
 - (b) podliježu izradi i/ili donošenju od strane tijela vlasti ili ih tijelo vlasti priprema za donošenje kroz formalni postupak parlamenta i vlade.
6. „Strateška procjena okoliša” znači ocjenjivanje mogućih utjecaja na okoliš, uključujući i zdravlje, koje uključuje određivanje opsega izvješća o okolišu i njegovu izradu, provođenje sudjelovanja javnosti i konzultacija te uzimanje u obzir izvješća o okolišu i rezultata sudjelovanja javnosti i konzultacija u planu ili programu.
7. „Utjecaj na okoliš, uključujući i zdravlje” znači svaki utjecaj na okoliš, uključujući zdravlje ljudi, floru, faunu, biološku raznolikost, tlo, klimu, zrak,

vodu, krajobraz, prirodne lokacije, materijalna dobra, kulturnu baštinu i uzajamno djelovanje ovih čimbenika.

8. „Javnost” znači jednu ili više fizičkih ili pravnih osoba i, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom ili praksom, njihove udruge, organizacije ili skupine.

Članak 3.

Opće odredbe

1. Svaka stranka poduzima sve potrebne zakonodavne, regulatorne i druge odgovarajuće mjere za provedbu odredaba ovog Protokola unutar jasnog, transparentnog okvira.
2. Svaka stranka nastoji osigurati da službenici i nadležna tijela pruže pomoć i daju smjernice javnosti u pitanjima obuhvaćenim ovim Protokolom.
3. Svaka stranka osigurava odgovarajuće priznanje i podršku udrugama, organizacijama ili skupinama koje u smislu ovog Protokola promiču zaštitu okoliša, uključujući i zdravlje.
4. Odredbe ovog Protokola ne utječu na pravo stranke da zadrži ili uvede dodatne mjere u odnosu na pitanja obuhvaćena ovim Protokolom.
5. Svaka stranka promiče ciljeve ovog Protokola u odgovarajućim međunarodnim postupcima donošenja odluka te u okviru odgovarajućih međunarodnih organizacija.
6. Svaka stranka osigurava da osobe koje ostvaruju svoja prava u skladu s odredbama ovog Protokola ne budu kažnjene, progonjene ili uznemiravane na bilo koji način radi njihovog sudjelovanja. Ova odredba ne utječe na ovlaštenje nacionalnih sudova da odrede razumne troškove u sudskim postupcima.
7. Unutar opsega odgovarajućih odredbi ovog Protokola javnost može ostvarivati svoja prava bez diskriminacije s obzirom na državljanstvo, nacionalnost ili boravište i, u slučaju pravne osobe, bez diskriminacije u pogledu toga gdje ima registrirano ili stvarno središte svojih djelatnosti.

Članak 4.

Područje primjene koje se odnosi na planove i programe

1. Svaka stranka osigurava da se strateška procjena okoliša provodi za planove i programe iz stavaka 2., 3. i 4. koji bi mogli imati značajan učinak na okoliš, uključujući i zdravlje.
2. Strateška procjena okoliša provodi se za planove i programe koji se izrađuju za poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, energetiku, industriju uključujući rudarstvo, promet, regionalni razvoj, gospodarenje otpadom, gospodarenje vodama, telekomunikacije, turizam, urbanističko i ruralno planiranje ili namjenu zemljišta, i koji određuju okvir za buduće odobrenje za provedbu projekata navedenih u

Prilogu I. i svakog projekta navedenog u Prilogu II. za koji je na temelju nacionalnog zakonodavstva potrebna procjena utjecaja na okoliš.

3. Za planove i programe osim onih na koje se primjenjuje stavak 2., a koji određuju okvir za buduće odobrenje za provedbu projekata, strateška procjena okoliša provodi se ako stranka to utvrdi u skladu s člankom 5. stavkom 1.

4. Za planove i programe iz stavka 2. kojima se određuje korištenje malih područja na lokalnoj razini te za manje izmjene planova i programa iz stavka 2., strateška procjena okoliša provodi se samo ako stranka to utvrdi u skladu s člankom 5. stavkom 1.

5. Sljedeći planovi i programi nisu predmet ovog Protokola:

(a) planovi i programi čija je jedina svrha služiti nacionalnoj obrani ili civilnim iznenadnim događajima;

(b) financijski ili proračunski planovi i programi.

Članak 5.

Ocjena

1. Svaka stranka utvrđuje mogu li planovi i programi iz članka 4. stavaka 3. i 4. imati značajan učinak na okoliš, uključujući i zdravlje, i to pojedinačnim ispitivanjem, određivanjem vrsta planova i programa ili kombiniranjem oba pristupa. U tu svrhu svaka stranka u svim slučajevima uzima u obzir kriterije utvrđene u Prilogu III.

2. Svaka stranka osigurava da se tijela nadležna za okoliš i zdravlje iz članka 9. stavka 1., konzultiraju prilikom primjene postupaka iz stavka 1. gore.

3. U mjeri u kojoj je to prikladno, svaka stranka nastoji omogućiti sudjelovanje zainteresirane javnosti u ocjeni planova i programa na temelju ovog članka.

4. Svaka stranka osigurava pravodobno stavljanje na raspolaganje javnosti zaključaka u skladu sa stavkom 1., uključujući razloge zbog kojih se strateška procjena okoliša ne zahtijeva, i to bilo putem javnih obavijesti ili drugim odgovarajućim sredstvima kao što su elektronički mediji.

Članak 6.

Određivanje opsega

1. Svaka stranka uspostavlja okvir za određivanje odgovarajućih informacija koje će se uključiti u izvješće o okolišu u skladu s člankom 7. stavkom 2.

2. Svaka stranka osigurava da se tijela nadležna za okoliš i zdravlje iz članka 9. stavka 1. savjetuju pri utvrđivanju relevantnih informacija koje će se uključiti u izvješće o okolišu.

3. U mjeri u kojoj je to prikladno, svaka stranka nastoji omogućiti sudjelovanje zainteresirane javnosti kod utvrđivanja odgovarajućih informacija koji će se uključiti u izvješće o okolišu.

Članak 7.

Izvješće o okolišu

1. Za planove i programe koji podliježu strateškoj procjeni okoliša, svaka stranka osigurava izradu izvješća o okolišu.

2. U skladu s odredbama iz članka 6., izvješćem o okolišu se određuju, opisuju i procjenjuju mogući značajni utjecaji provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući zdravlje, i njegove razumne alternative. Izvješće sadrži one informacije navedene u Prilogu IV. koje se mogu razumno zahtijevati, uzimajući u obzir:

- (a) trenutačna saznanja i metode procjene;
- (b) sadržaj i razinu pojedinosti plana ili programa i faza na kojoj se nalazi u postupku odlučivanja;
- (c) interese javnosti; i
- (d) potrebe za informacijama tijela koje odlučuje.

3. Svaka stranka osigurava da su izvješća o okolišu zadovoljavajuće kakvoće kako bi ispunila uvjete ovog Protokola.

Članak 8.

Sudjelovanje javnosti

1. Svaka stranka osigurava rano, pravodobno i učinkovito sudjelovanje javnosti u strateškoj ekološkoj procjeni planova i programa, kada su sve mogućnosti otvorene.

2. Svaka stranka putem elektroničkih medija ili drugih odgovarajućih sredstava osigurava da su nacrt plana ili programa i izvješće o okolišu pravovremeno dostupni javnosti.

3. Svaka stranka osigurava da se za potrebe stavaka 1. i 4. odredi zainteresirana javnost, uključujući i odgovarajuće nevladine organizacije.

4. Svaka stranka osigurava da javnost iz stavka 3. ima priliku u razumnom vremenskom roku izraziti svoje mišljenje o nacrtu plana i programa i okoliša izvješće.

5. Svaka stranka osigurava da se utvrde i da su dostupni javnosti detaljni postupci za informiranje javnosti i savjetovanje zainteresirane javnosti. U tu svrhu svaka stranka uzima u obzir u primjerenom mjeri elemente navedene u Prilogu V.

Članak 9.

Konzultacije s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje

1. Svaka stranka određuje tijela za konzultacije koja su zbog svoje specifične odgovornosti za okoliš i zdravlje vjerojatno nadležna za učinke provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući zdravlje.
2. Nacrt plana ili programa i izvješće o okolišu dostupni su nadležnim tijelima iz stavka 1.
3. Svaka stranka osigurava da se tijelima iz stavka 1. da prilika da na pravodoban i učinkovit način izraze svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i o izvješću o okolišu.
4. Svaka stranka određuje detaljne postupke za informiranje i konzultacije s tijelima nadležnim za okoliš i zdravlje navedenim u stavku 1.

Članak 10.

Prekogranične konzultacije

1. Ako stranka podrijetla smatra da bi provedba nekog plana ili programa mogla imati značajan prekogranični učinak na okoliš, uključujući zdravlje, ili ako stranka koja bi mogla biti znatno pogođena to zahtijeva, stranka podrijetla o tome obavješćuje pogođenu stranku što je moguće ranije prije donošenja plana ili programa.
2. Ta obavijest među ostalim sadrži:
 - (a) nacrt plana i programa i izvješće o okolišu, uključujući informacije o njegovom mogućem prekograničnom utjecaju na okoliš, uključujući zdravlje; i
 - (b) informacije koje se tiču postupka odlučivanja, uključujući i naznaku razumnog vremenskog roka za podnošenje primjedbi.
3. Pogođena stranka u roku određenom u obavijesti naznačuje stranci podrijetla želi li početi s konzultacijama prije donošenja plana ili programa i, u tom slučaju, zainteresirane stranke započinju s konzultacijama o vjerojatnim prekograničnim učincima provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući zdravlje, te o mjerama predviđenim za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje nepovoljnih učinaka.
4. Ako do takvih konzultacija dođe, zainteresirane stranke se dogovaraju o detaljnim postupcima kojima će osigurati da zainteresirana javnost i tijela iz članka 9. stavka 1. u pogođenoj stranci budu informirana i da im se pruži prilika da dostave svoje mišljenje o nacrtu plana ili programa i o izvješću o okolišu u razumnom vremenskom roku.

Članak 11.

Odluka

1. Svaka stranka osigurava da se kod donošenja plana ili programa uzmu u obzir:

- (a) zaključci izvješća o okolišu;
 - (b) mjere za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje nepovoljnih učinaka utvrđenih u izvješću o okolišu; i
 - (c) primjedbe primljene u skladu s člancima od 8. do 10.
2. Svaka stranka osigurava da pri donošenju plana ili programa javnost, tijela iz članka 9. stavka 1. i stranke konzultirane sukladno članku 10. budu informirani i da im plan ili program bude dostupan zajedno s izjavom u kojoj se sažeto navodi kako su pitanja okoliša, uključujući zdravlje, uključena u njega, kako su uzete u obzir primjedbe u skladu s člancima od 8. do 10. i razlozi za njegovo donošenje u svjetlu razmatranih razumnih alternativa.

Članak 12.

Praćenje

1. Svaka stranka prati značajne učinke na okoliš provedbe planova i programa donesenih na temelju članka 11., uključujući zdravlje, kako bi, između ostalog, u ranoj fazi utvrdila nepredviđene nepovoljne učinke i kako bi mogla poduzeti odgovarajuće mjere za njihovo otklanjanje.
2. Rezultati obavljenog praćenja moraju biti dostupni tijelima iz članka 9. stavka 1. i javnosti, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.

Članak 13.

Politike i zakonodavstvo

1. Svaka stranka nastoji osigurati da se pitanja okoliša, uključujući zdravlje, uzimaju u obzir i uključuju u odgovarajućoj mjeri u izradu njezinih prijedloga politika i zakonodavstva koji mogu imati značajan učinak na okoliš, uključujući zdravlje.
2. Prilikom primjene stavka 1., svaka stranka uzima u obzir odgovarajuća načela i elemente ovog Protokola.
3. Svaka stranka utvrđuje, prema potrebi, praktične postupke za razmatranje i uključivanje pitanja okoliša, uključujući zdravlje, u skladu sa stavkom 1., uzimajući u obzir potrebu za transparentnošću pri odlučivanju.
4. Svaka stranka izvješćuje sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola o primjeni ovog članka.

Članak 14.

Sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka protokola

1. Sastanak stranaka Konvencije ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola. Prvi sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog

Protokola saziva se najkasnije godinu dana od datuma stupanja na snagu ovog Protokola, i to zajedno sa sastankom stranaka Konvencije, ako je sastanak potonjih predviđen u tom razdoblju. Naknadni sastanci stranaka Konvencije koji imaju funkciju sastanka stranaka ovog Protokola održavaju se zajedno sa sastancima stranaka Konvencije, ako sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola ne odluči drukčije.

2. Stranke Konvencije koje nisu stranke ovog Protokola mogu sudjelovati kao promatrači u radu svake sjednice sastanka stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola. Kada sastanak stranaka Konvencije ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola, odluke iz ovog Protokola donose samo stranke ovog Protokola.

3. Kada sastanak stranaka Konvencije ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola, svaki član ureda sastanka stranaka koji predstavlja stranku Konvencije koja u tom trenutku nije stranka ovog Protokola zamjenjuje se drugim članom koji se bira od strane i između stranaka ovog Protokola.

4. Sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola redovito ocjenjuje provedbu ovog Protokola i u tu svrhu:

- (a) ocjenjuje politike i metodološke pristupe strateškoj procjeni okoliša s ciljem daljnjeg unapređenja postupaka predviđenih ovim Protokolom;
- (b) razmjenjuje informacije koje se odnose na iskustvo stečeno pri strateškoj procjeni okoliša i provedbi ovog Protokola;
- (c) traži, gdje je to prikladno, usluge i suradnju nadležnih tijela koja imaju stručnost potrebnu za postizanje ciljeva ovog Protokola;
- (d) uspostavlja ona pomoćna tijela koja smatra potrebnima za provedbu ovog Protokola;
- (e) prema potrebi, razmatra i usvaja prijedloge izmjena ovog Protokola; i
- (f) razmatra i poduzima sve dodatne radnje, uključujući radnje koje na temelju ovog Protokola i Konvencije zajednički izvršavaju, a koje mogu biti potrebne za postizanje ciljeva ovog Protokola.

5. Poslovnik sastanka stranaka Konvencije primjenjuje se *mutatis mutandis* na temelju ovog Protokola, osim ako se drukčije odluči konsenzusom sastanka stranaka koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola.

6. Na svom prvom sastanku, sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola razmotrit će i usvojiti načine za primjenu postupka ocjene sukladnosti s Konvencijom ovog Protokola.

7. Svaka stranka, u vremenskim razmacima koje odredi sastanak stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka ovog Protokola, podnosi sastanku

stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka Protokola izvješće o mjerama koje je provela u provedbi Protokola.

Članak 15.

Odnos prema drugim međunarodnim ugovorima

Odgovarajuće odredbe ovog Protokola primjenjuju se ne dovodeći u pitanje UNECE-ovu Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica i o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša.

Članak 16.

Pravo glasovanja

1. Osim kako je utvrđeno u stavku 2. dolje, svaka stranka ovog Protokola ima jedan glas.
2. Organizacije regionalnih gospodarskih integracija, u pitanjima iz svoje nadležnosti, ostvaruju svoje pravo glasovanja s brojem glasova jednakim broju njihovih država članica koje su stranke ovog Protokola. Takve organizacije ne koriste svoje pravo glasovanja ako njihove države članice iskoriste svoje pravo, i obrnuto.

Članak 17.

Tajništvo

Tajništvo osnovano prema članku 13. Konvencije služi kao tajništvo ovog Protokola a članak 13. stavci od (a) do (c) Konvencije o funkcijama Tajništva primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovaj Protokol.

Članak 18.

Prilozi

Prilozi ovom Protokolu čine njegov sastavni dio.

Članak 19.

Izmjene Protokola

1. Svaka stranka može predložiti izmjene ovog Protokola.
2. Podložno stavku 3., postupak predlaganja, donošenja i stupanja na snagu izmjena Konvencije kako je utvrđeno u stavcima od 2. do 5. članka 14. Konvencije primjenjuje se *mutatis mutandis* na izmjene ovog Protokola.
3. Za potrebe ovog Protokola, tri četvrtine stranaka koje su potrebne da bi izmjene stupile na snagu za stranke koje su ga ratificirale, odobrile ili mu pristupile, računa se na temelju broja stranaka u trenutku usvajanja izmjena.

Članak 20.

Rješavanje sporova

Odredbe o rješavanju sporova iz članka 15. Konvencije primjenjuju se *mutatis mutandis* na ovaj Protokol.

Članak 21.

Potpisivanje

Ovaj Protokol je otvoren za potpisivanje od 21. do 23. svibnja 2003. u Kijevu (Ukrajina), a nakon toga u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku do 31. prosinca 2003., državama članicama Gospodarske komisije za Europu kao i državama koje imaju savjetodavni status u Gospodarskoj komisiji za Europu u skladu sa stavcima 8. i 11. Rezolucije gospodarskog i socijalnog vijeća 36 (IV) od 28. ožujka 1947., i organizacijama regionalnih gospodarskih integracija koje su osnovale suverene države članice Gospodarske komisije za Europu na koje su njihove države članice prenijele nadležnost u pitanjima koja se uređuju ovim Protokolom, uključujući nadležnost za sklapanje ugovora u vezi ovih pitanja.

Članak 22.

Depozitar

Glavni tajnik Ujedinjenih naroda je depozitar ovog Protokola.

Članak 23.

Ratifikacija, prihvata, odobrenje i pristup

1. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju od strane država potpisnica i organizacija regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21.
2. Ovaj je Protokol otvoren za pristup država i organizacija regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21. od 1. siječnja 2004.
3. Svaka druga država, koja nije navedena u stavku 2. gore, koja je članica Ujedinjenih naroda, može pristupiti Protokolu na temelju suglasnosti sastanka stranaka Konvencije koji ima funkciju sastanka stranaka Protokola.
4. Svaka organizacija regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21. koja postane stranka ovog Protokola, a da ni jedna njena država članica nije stranka, vezana je svim obvezama iz ovog Protokola. Ako je jedna ili više država članica takve organizacije stranka ovog Protokola, organizacija i njezine države članice odlučuju o svojim odgovornostima za izvršenje obveza iz ovog Protokola. U takvim slučajevima, organizacija i njezine države članice nemaju pravo na istodobno ostvarivanje prava iz ovog Protokola.
5. U svojim ispravama o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu organizacije regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21. objavit će opseg njihove

nadležnosti u odnosu na pitanja koja su regulirana ovim Protokolom. Ove organizacije će također obavijestiti depozitara o svakoj bitnoj promjeni opsega njihove nadležnosti.

Članak 24.

Stupanje na snagu

1. Ovaj Protokol stupa na snagu 19. dana od dana polaganja 60. isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu.
2. Za potrebe stavka 1. ovog članka, svaka isprava koju položi organizacija regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21. ne smatra se kao dodatna u odnosu na onu koju su položile države članice takve organizacije.
3. Za svaku državu ili organizaciju regionalnih gospodarskih integracija iz članka 21. koja ratificira, prihvati ili odobri ovaj Protokol ili njemu pristupi nakon polaganja 60. isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, Protokol stupa na snagu 19. dana od dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu takve države ili organizacije.
4. Ovaj Protokol se primjenjuje na planove, programe, politike i zakonodavstvo za koje prvi službeni pripremni akt uslijedi nakon datuma stupanja na snagu ovog Protokola. Ako je stranka pod čijom se nadležnošću predviđa izrada plana, programa, politike i zakonodavstva ona na koju se primjenjuje stavak 3., ovaj Protokol primjenjuje se na planove, programe, politike i zakonodavstvo čiji prvi formalni pripremni akt uslijedi nakon dana stupanja na snagu ovog Protokola za tu stranku.

Članak 25.

Povlačenje

U svakom trenutku nakon četiri godine od datuma kada je ovaj Protokol stupio na snagu za neku stranku, ta se stranka može povući iz Protokola pisanom obaviješću upućenom depozitaru. Svako takvo povlačenje stupa na snagu 19. dana nakon dana kada ga depozitar primi. Niti jedno takvo povlačenje neće utjecati na primjenu članaka od 5. do 9., 11. i 13. u odnosu na stratešku procjenu okoliša na temelju ovog Protokola koja je već započela, niti na primjenu članka 10. u odnosu na obavijest ili zahtjev koji je već podnesen prije nego što je takvo povlačenje stupilo na snagu.

Članak 26.

Vjerodostojni tekstovi

Izvornik ovog Protokola, čiji su tekstovi na engleskom, francuskom i ruskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će položen kod glavnog tajnika Ujedinjenih naroda.

U POTVRDU TOGA dolje potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

SASTAVLJENO u Kijevu (Ukrajina) dvadeset i prvoga svibnja, dvije tisuće i treće godine.

PRILOG I.

Popis zahvata iz članka 4. stavka 2.

1. Rafinerije sirove nafte (isključujući poduzeća koja proizvode samo maziva iz sirove nafte) i postrojenja za uplinjavanje i ukapljivanje 500 ili više metričkih tona ugljena ili bitumenskog škriljevca dnevno.
2. Termoelektrane i druga ložišta s toplinskim učinkom od 300 ili više megavata i nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori (osim istraživačkih postrojenja za proizvodnju i pretvaranje fisijskog i fertilnog materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kilovat stalnog toplinskog opterećenja).
3. Postrojenja namijenjena isključivo za proizvodnju ili obogaćivanje nuklearnih goriva, za ponovnu preradu ozračenih nuklearnih goriva ili za skladištenje, odlaganje i preradu radioaktivnog otpada.
4. Velika postrojenja za početno taljenje lijevanog željeza i čelika te za proizvodnju obojenih metala.
5. Postrojenja za pridobivanje azbesta i za preradu i pretvaranje azbesta i proizvoda koji sadrže azbest: kod proizvoda od azbestnog cementa s godišnjom proizvodnjom od više od 20 000 metričkih tona gotovih proizvoda; kod frikcijskog materijala s godišnjom proizvodnjom od više od 50 metričkih tona gotovih proizvoda; za druge primjene azbesta više od 200 metričkih tona godišnje.
6. Integrirana kemijska postrojenja.
7. Izgradnja autocesta, brzih cesta ⁽¹⁾ i međugradskih željezničkih pruga i zračnih luka ⁽²⁾ s osnovnom uzletno-sletnom stazom dužine 2 100 metara ili više.
8. Naftovodi i plinovodi velikog promjera.
9. Trgovačke luke i unutarnji plovni putovi i luke za unutarnje plovne putove koje dopuštaju prolaz plovilima od više od 1 350 metričkih tona.
10. Postrojenja za zbrinjavanje otpada koja služe za spaljivanje, kemijsku obradu ili odlaganje otrovnog i opasnog otpada.
11. Velike brane i rezervoari.
12. Djelatnosti crpljenja podzemnih voda u slučajevima kada godišnja količina

vode koju treba crpiti iznosi 10 milijuna kubičnih metara ili više.

13. Proizvodnja celuloze i papira od 200 metričkih tona ili više zrakom sušenih proizvoda po danu.
14. Vađenje rude, pridobivanje na licu mjesta i prerada metalne rudače ili ugljena velikog opsega.
15. Proizvodnja ugljikovodika na moru.
16. Veliki skladišni objekti za naftu, petrokemijske i kemijske proizvode.
17. Krčenje šuma na velikim površinama.

(¹) Za potrebe ovog Protokola:

— „Autocesta” znači posebno projektirana i izgrađena cesta za promet motornih vozila, koja ne služi posjedima koji s njom graniče i koja:

- (a) je opremljena, osim u posebnim točkama ili privremeno, s posebnim kolnicima za dva smjera prometa, koji su odvojeni razdjelnim pojasom koji nije namijenjen za promet ili, iznimno, drugim sredstvima;
- (b) se ne križa u ravnini niti s kojom drugom cestom, željeznicom ili tramvajskom prugom ili stazom; i
- (c) posebno je označena kao autocesta.

— „Brza cesta” znači cesta koja je rezervirana za promet motornih vozila koja je dostupna samo sa petlji ili kontroliranih čvorišta i na kojoj je posebno zabranjeno zaustavljanje i parkiranje na kolnicima.

(²) Za potrebe ovog Protokola, „zračna luka” znači zračna luka koja je u skladu s definicijom u Čikaškoj konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu iz 1944. (Prilog 14.).

PRILOG II.

Svi drugi zahvati iz članka 4. stavka 2.

1. Zahvati obnavljanja ruralnih površina.
2. Zahvati korištenja neobrađene zemlje ili djelomično prirodnih područja u svrhu intenzivne poljoprivrede.
3. Vodnogospodarski zahvati u poljoprivredi, uključujući zahvate navodnjavanja i odvodnje zemljišta.
4. Postrojenja za intenzivno stočarstvo (uključujući perad).

5. Početno pošumljavanje i krčenje šuma za potrebe prenamjene zemljišta.
6. Intenzivni uzgoj riba.
7. Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori ⁽¹⁾, uključujući demontiranje ili stavljanje izvan pogona onih elektrana ili reaktora (osim znanstveno-istraživačkih postrojenja za proizvodnju i pretvaranje fizijskih i fertilnih materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kW stalnog toplinskog opterećenja), ako nisu uključeni u Prilog I.
8. Izgradnja nadzemnih električnih vodova s naponom od 220 kilovolti ili više i duljine 15 kilometara ili više, te drugi projekti za prijenos električne energije nadzemnim kablovima.
9. Industrijska postrojenja za proizvodnju električne energije, pare i vruće vode.
10. Industrijska postrojenja za prijenos plina, pare i vruće vode.
11. Površinska skladišta fosilnih goriva i prirodnog plina.
12. Podzemna skladišta zapaljivih plinova.
13. Industrijsko briketiranje ugljena i lignita.
14. Postrojenja za proizvodnju hidroelektrične energije.
15. Postrojenja za iskorištavanje snage vjetra u proizvodnji energije (vjetroelektrane).
16. Postrojenja, ako nisu uključena u Prilog I., koja su namijenjena:
 - za proizvodnju ili obogaćivanje nuklearnoga goriva,
 - za preradu ozračenog nuklearnoga goriva,
 - za konačno odlaganje ozračenog nuklearnoga goriva,
 - isključivo za konačno odlaganje radioaktivnog otpada,
 - isključivo za skladištenje (planirano za više od 10 godina) ozračenog nuklearnoga goriva na mjestu različitom od mjesta proizvodnje, ili
 - za preradu i skladištenje radioaktivnog otpada.
17. Kamenolomi, površinski kop i vađenje treseta, ako nisu uključeni u Prilog I.
18. Podzemno vađenje rude, ako nije uključeno u Prilog I.
19. Pridobivanje minerala morskim ili riječnim jaružanjem.
20. Duboko bušenje (posebno geotermalno bušenje, bušenje radi skladištenja

nuklearnog otpada, bušenje radi opskrbe vodom), osim bušenja radi ispitivanja stabilnosti tla.

21. Površinska industrijska postrojenja za pridobivanje ugljena, nafte, prirodnog plina i rudače, kao i bitumenskog škriljevca.
22. Složeni radovi početnog taljenja lijevanog željeza i čelika, ako nisu uključeni u Prilog I.
23. Postrojenja za proizvodnju sirovog željeza ili čelika (primarna ili sekundarna fuzija), uključujući neprekidno lijevanje.
24. Postrojenja za preradu nebojenih metala (valjaonice za vruće valjanje, kovačnice s čekićima, primjena zaštitnih premaza od topivih metala).
25. Ljevaonice nebojenih metala.
26. Postrojenja za proizvodnju obojenih sirovih metala iz rudače, koncentrata ili sekundarnih sirovina, nastalih metalurškim, kemijskim ili elektrolitičkim procesima, ako nisu uključena u Prilog I.
27. Postrojenja za taljenje, uključujući legiranje, obojenih metala osim plemenitih metala, uključujući oporabljene proizvode (rafiniranje, lijevanje itd.), ako nisu uključena u Prilog I.
28. Postrojenja za površinsku obradu metala i plastičnih materijala elektrolizom ili kemijskim procesom.
29. Proizvodnja i montaža motornih vozila i proizvodnja motora za motorna vozila.
30. Brodogradilišta.
31. Postrojenja za izradu i popravak letjelica.
32. Proizvodnja željezničke opreme.
33. Kalupno kovanje eksplozivom.
34. Postrojenja za pečenje i sinteriranje metalnih ruda.
35. Koksare (suha destilacija ugljena).
36. Postrojenja za proizvodnju cementa.
37. Postrojenja za proizvodnju stakla, uključujući staklena vlakna.
38. Postrojenja za taljenje mineralnih tvari, uključujući proizvodnju mineralnih vlakana.
39. Proizvodnja keramičkih proizvoda pečenjem, posebno krovnih crjepova, opeka,

vatrostalnih opeka, pločica, lončarskih proizvoda ili porculana.

40. Postrojenja za proizvodnju kemikalija ili obradu međuproizvoda, ako nisu uključena u Prilog I.
41. Proizvodnja pesticida i farmaceutskih proizvoda, boja i lakova, elastomera i peroksida.
42. Postrojenja za skladištenje nafte, petrokemijskih ili kemijskih proizvoda, ako nisu uključena u Prilog I.
43. Proizvodnja biljnih i životinjskih ulja i masti.
44. Pakiranje i konzerviranje životinjskih i biljnih proizvoda.
45. Proizvodnja mliječnih proizvoda.
46. Proizvodnja piva i slada).
47. Proizvodnja konditorskih proizvoda i sirupa.
48. Postrojenja za klanje životinja.
49. Postrojenja za proizvodnju industrijskog škroba.
50. Tvornice ribljeg brašna i ribljeg ulja.
51. Šećerane.
52. Industrijska postrojenja za proizvodnju celuloze, papira i kartona, ako nisu uključena u Prilog I.
53. Postrojenja za prethodnu obradu ili bojenje vlakana ili tekstila.
54. Postrojenja za štavljenje krzna i kože.
55. Postrojenja za preradu i proizvodnju celuloze.
56. Proizvodnja i obrada proizvoda na bazi elastomera.
57. Postrojenja za proizvodnju umjetnog mineralnog vlakna.
58. Postrojenja za preradu ili uništavanje eksplozivnih tvari.
59. Postrojenja za proizvodnju azbesta i proizvodnju azbestnih proizvoda, ako nisu uključena u Prilog I.
60. Kafilerije.
61. Ispitni stolovi za testiranje motora, turbina ili reaktora.
62. Stalne trkaće i staze za ispitivanje motornih vozila.

63. Cjevovodi za prijenos plina ili nafte, ako nisu uključeni u Prilog I.
64. Cjevovodi za prijevoz kemikalija čiji promjer iznosi više od 800 mm i dužina više od 40 km.
65. Izgradnja željezničkih i intermodalnih pretovarnih objekata i intermodalnih terminala, ako nisu uključeni u Prilog I.
66. Izgradnja tramvajskih pruga, nadzemnih i podzemnih željeznica, ovješnih pruga ili sličnih pruga posebne vrste koje se koriste isključivo ili uglavnom za prijevoz putnika.
67. Izgradnja cesta, uključujući novo trasiranje i/ili širenje postojeće ceste, ako nije uključeno u Prilog I.
68. Izgradnja luka i lučkih objekata, uključujući ribarske luke, ako nije uključeno u Prilog I.
69. Izgradnja unutarnjih plovnih putova i luka za promet unutarnje plovidbe, ako nisu uključeni u Prilog I.
70. Trgovačke luke, pristaništa za utovar i istovar koji su povezani s kopnom i vanjskim lukama, ako nisu uključeni u Prilog I.
71. Kanalizacijski radovi i mjere zaštite od poplave.
72. Izgradnja zračnih luka (²) i uzletišta, ako nisu uključeni u Prilog I.
73. Postrojenja za odlaganje otpada (uključujući odlagališta), ako nisu uključena u Prilog I.
74. Postrojenja za spaljivanje ili kemijsku obradu neopasnog otpada.
75. Skladištenje željeznog otpada, uključujući otpadne automobile.
76. Mjesta za odlaganje mulja.
77. Crpljenje podzemnih voda ili ponovno umjetno dopunjavanje podzemnih voda, ako nije uključeno u Prilog I.
78. Radovi na prijenosu vodenih resursa između riječnih slivova.
79. Postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda.
80. Brane i drugi objekti namijenjeni za zadržavanje ili za dugoročno ili trajno skladištenje vode, ako nisu uključeni u Prilog I.
81. Obalni radovi na suzbijanju erozije i pomorski radovi koji mijenjaju obalu izgradnjom, na primjer nasipa, molova, lukobrana i ostali radovi za zaštitu od mora, osim za održavanje i rekonstrukciju takvih radova.

82. Montaža dugačkih akvadukta.
83. Skijaške staze, ski liftovi i žičare i pripadajući kompleksi.
84. Marine.
85. Naselja za odmor i hotelski kompleksi izvan gradskih područja i pripadajuća izgradnja.
86. Stalna logorišta i kampovi.
87. Tematski parkovi.
88. Projekti razvoja industrijskih zona.
89. Projekti urbanističkog razvoja, uključujući izgradnju trgovačkih centara i parkirališta.
90. Isušivanje morskog dna.

(¹) Za potrebe ovog Protokola, nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori prestaju biti takva postrojenja kada se cjelokupno nuklearno gorivo i drugi radioaktivno zagađeni elementi trajno uklone s lokacije postrojenja.

(²) Za potrebe ovog Protokola, „zračna luka” znači zračna luka koja je u skladu s definicijom u Čikaškoj konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu iz 1944. (Prilog 14.).

PRILOG III.

Kriteriji za utvrđivanje mogućih značajnih učinaka na okoliš, uključujući zdravlje, iz članka 5. stavka 1.

1. Pogodnost plana ili programa za uključivanje pitanja okoliša, uključujući zdravlje, posebno s ciljem promicanja održivog razvoja.
2. Stupanj do kojeg plan ili program određuje okvir za zahvate i druge aktivnosti, bilo u pogledu lokacije, prirodu, veličinu i uvjete rada ili namjenjivanjem resursa.
3. Stupanj do kojeg plan ili program utječe na druge planove i programe, uključujući i one u hijerarhiji.
4. Problemi okoliša, uključujući zdravlje, koji su važni za plan ili program.
5. Priroda učinaka na okoliš, uključujući zdravlje, kao što su vjerojatnost, trajanje, učestalost, reverzibilnosti, veličina i opseg (kao što su zemljopisno područje ili stanovništvo koje može biti pogođeno).
6. Opasnosti po okoliš, uključujući zdravlje.

7. Prekogranična priroda učinaka.
8. Stupanj do kojeg će plan ili program utjecati na vrijedna ili osjetljiva područja, uključujući krajobraze s priznatim nacionalnim ili međunarodnim statusom zaštite.

PRILOG IV.

Informacije iz članka 7. stavka 2.

1. Sadržaj i glavni ciljevi plana ili programa i njihove veze s drugim planovima ili programima.
2. Važni aspekti trenutnog stanja okoliša, uključujući zdravlje, i njegov vjerojatni razvoj ako se plan ili program ne bude provodio.
3. Karakteristike okoliša, uključujući zdravlje, u područjima koja mogu biti značajno pogođena.
4. Problemi okoliša, uključujući zdravlje, koji su važni za plan ili program.
5. Ciljevi okoliša, uključujući zdravlje, utvrđeni na međunarodnoj, nacionalnoj i drugim razinama koji su važni za plan ili program, te načini na koje se ti ciljevi i druga pitanja zaštite okoliša, uključujući zdravlje, uzimaju u obzir tijekom njihove izrade.
6. Mogući značajni učinci ⁽¹⁾ na okoliš, uključujući zdravlje, kako je definirano u članku 2. stavku 7.
7. Mjere za sprečavanje, smanjenje ili ublažavanje svih značajnih nepovoljnih učinaka na okoliš, uključujući zdravlje, koji mogu proizaći iz provedbe plana ili programa.
8. Pregled razloga za odabir alternativa o kojima je riječ i opis kako je izvršena procjena, uključujući poteškoće u pružanju informacija koje je trebalo uključiti, kao što su tehnički nedostaci ili nedostatak znanja.
9. Mjere predviđene za praćenje učinaka provedbe plana ili programa na okoliš, uključujući zdravlje.
10. Mogući značajni prekogranični učinci na okoliš, uključujući zdravlje.
11. Netehnički sažetak pruženih informacija.

⁽¹⁾ Ovi učinci trebaju uključivati sekundarne, kumulativne, sinergijske, kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, trajne i privremene, pozitivne i negativne učinke.

PRILOG V.

Informacije iz članka 8. stavka 5.

1. Predloženi plan ili program i njegova priroda.
2. Tijelo nadležno za njegovo donošenje.
3. Planirani postupak koji obuhvaća:
 - (a) početak postupka;
 - (b) mogućnosti sudjelovanja javnosti;
 - (c) vrijeme i mjesto svake predviđene javne rasprave;
 - (d) tijelo od kojeg se mogu dobiti odgovarajuće informacije i kod kojeg se odgovarajuće informacije pohranjuju radi ispitivanja od strane javnosti;
 - (e) tijelo kojem se mogu uputiti primjedbe ili pitanja i rokovi za upućivanje primjedbi ili pitanja; i
 - (f) koje su informacije o okolišu, uključujući zdravlje, važne za predloženi plan ili program na raspolaganju.
4. Je li moguće da će plan ili program biti podvrgnut postupku prekogranične procjene.